

Ydre sundhed, indre dårlighed:

»Den hollandske syge«

Aktuel udlandsøkonomi (Af Uffe Ellemann Jensen)

I mange år har Holland for omverdenen stået som en mønsterøkonomi. Stærk betalingsbalance, stærk valuta – og en indkomstpolitik, der lod sig gennemføre i praksis.

Men billedet af en mønsterøkonomi er begyndt at krakelere. Der er opstået alvorlige indre balanceproblemer – og for øjeblikket ser det yderligere ud til, at årets overenskomstforhandlinger er håbløst strandet. I den internationale debat anvender man nu udtrykket »Den hollandske syge« om en økonomi, der fremviser ydre sundhed, men rummer indre rigiditet.

Den ydre sundhed

Den ydre sundhed i hollandsk økonomi bygger først og fremmest på naturgassen. Den gjorde det muligt at gennemføre en voldsom stigning i levestandard og sociale sikringssystemer – men det skete på bekostning af investeringer i den øvrige industri, og først nu er hollænderne begyndt på den smertefulde omstillingsproces, som sigter på den dag, da den sidste hollandske gas er hentet op af Nordsøen.

Gasproduktionen toppede for to år siden. Man regner med, at naturgassens positive virkning på betalingsbalancen da svarede til 5-6 pct. af nationalproduktet. I de kommende år vil man gradvis skære gasproduktionen ned med 5 pct. om året. Man vil ikke ende i en brutal opvågning, når gassen slipper op. Det betyder, at hele Holland så igen skal til at importere energi – og allerede i 1985 ventes en energiimport svarende til 14 mill. ton olie. Det svarer til Hollands nettoenergieksport i 1977!

Men da gassen strømmede stærkest, flød også pengene ind i den hollandske statskasse. Gasindtægterne dækkede en tiendedel af statens udgifter, da produktionen var på sit højeste. Og disse indtægter – sammen med en betragtelig stigning i skattetrykket – blev anvendt til en voldsom udvidelse af den offentlige sektor, først og fremmest sociale sikringsordninger.

Derfor står Holland i dag med en offentlig sektor i samme størrelsesorden som f. eks. Danmark og Sverige – men med udsigt til voksende finansieringsproblemer. Og man har allerede i Holland mærket de negative virkninger af en voksende progression i indkomstbeskatningen, blandt andet i form af øget lønpres.

Indkomstpolitik

På arbejdsmarkedets område står Holland som ét af de få eksempler på, at indkomstpolitik kan gennemføres i praksis.

Det lykkedes at gennemføre en stram indkomstpolitik under efterkrigsårenes genopbygning – og da den brød sammen i begyndelsen af 60'erne, blev den afløst af et forholdsvis velfungerende forhandlingssystem, der bl. a. bygger på trepartsforhandlinger mellem arbejdsmarkedets to parter og regeringen.

I de senere år er det imidlertid ikke lykkedes at klare lønforhandlingerne centralt, og det har derfor været op til de enkelte sektorer samt nogle af de største virksomheder at klare problemerne centralt.

I år er det endnu ikke lykkedes at gennemføre nye overenskomster – og da de enkelte fagforbund efterhånden står stærkt splittede med deres krav, er det tvivlsomt, om indkomstpolitikken kan komme til at virke som planlagt. De hollandske arbejdsgivere har ønsket at slippe for den automatiske dyrtidsregulering – mens fagforbundene har krævet dels tryktaftaler, dels 35 timers arbejdsuge. Den hollandske regering opstillede sidste år en treårsplan for sikring af den økonomiske balance, som bygger stærkt på en tilbageholdende lønudvikling. Regeringen var stillet over for voksende inflation, samtidig med at det hidtidige overskud på betalingsbalancen var vendt til et underskud – og i sin treårsplan lagde den derfor hovedvægten på at bremse stigningen i virksomhedernes omkostninger. Regeringen lagde op til, at de eneste stigninger i lønningerne skal kom-